

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

АРХІВНИЙ ВИТЯГ

Міністерство культури України

НАКАЗ

___12.02.2018___

№ ___105___

Про затвердження Національного
переліку елементів нематеріальної
культурної спадщини України

Відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини», статі 16 Закону України «Про культуру», Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України затвердженого наказом Міністерства культури України від 11.12.2017 № 1319, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 січня 2018 року за №20/31472, в межах повноважень, визначених Положенням про Міністерство культури України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03 вересня 2014 року № 495 (із змінами),

НАКАЗУЮ:

Затвердити Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України, що додається.

З оригіналом згідно

Головний спеціаліст
відділу документообігу у сфері
культури Управління забезпечення
документообігу, контролю та роботи
зі зверненнями громадян

Наталія ОРЛОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства культури України
від 12.02.2018 № 105
зі змінами та доповненнями

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК
елементів нематеріальної культурної спадщини України

№	Назва елемента нематеріальної культурної спадщини	Охоронний номер	Галузь нематеріальної культурної спадщини, що представлена елементом нематеріальної культурної спадщини	Ареал сучасного побутування	Носії (ї) елемента нематеріальної культурної спадщини (за згодою)	Установа, організація, що вживає заходи для охорони елемента нематеріальної культурної спадщини
9.	Орнамент кримськотатарський орнамент та знання про нього.	009.пкс	звичаї, обряди, святкування; знання та практики, що стосуються природи та всесвіту; традиційні ремесла	Автономна Республіка Крим, місця тимчасового проживання творчих родин з числа тимчасово переміщених осіб	творчі родини, майстри	Громадська організація «АЛСМ»

MINISTRY OF CULTURE, YOUTHS AND SPORTS OF UKRAINE

Extract from the Archives

Ministry of Culture of Ukraine

ORDER

12.02.2018

№ 105

On the approval of the
National List of Intangible
Cultural Heritage Elements

In accordance with the Law of Ukraine "On the Accession of Ukraine to the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage", Article 16 of the Law of Ukraine "On Culture", the Procedure for managing the National List of Intangible Cultural Heritage elements of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Culture of Ukraine dated 11.12.2017 No. 1319, registered by the Ministry Justice of Ukraine on January 09, 2018 under No. 20/31472, within the limits of the powers determined by the Regulation on the Ministry of Culture of Ukraine, approved by the decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine on September, 3, 2014, No. 495 (as amended),

I GIVE THE ORDER:

To approve the National List of Intangible Cultural Heritage elements of Ukraine, in attachment.

This is a true copy

Chief Specialist of the
Division on the document flow in the field
of culture of the Department
on maintaining the document flow, control
and handling the citizens' appeals

/stamp/

/signature/

Natalia ORLOVA

APPROVED

By the order of the Ministry of Culture of Ukraine

Dated on 02.12.2018, number 105

as amended and supplemented

NATIONAL LIST
OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE ELEMENTS OF UKRAINE

№	The name of the intangible cultural heritage element	Security number	The sphere of intangible cultural heritage represented by the intangible cultural heritage element	Region where it is actively practiced	Bearer (s) of the intangible cultural heritage element (by consent)	The institution, which takes measures to protect the element of intangible cultural heritage
9.	Örnek - a Crimean Tatar ornament and knowledge about it	009.ich	customs, rites, celebrations; knowledge and practices related to nature and the universe; traditional crafts	Autonomous Republic of Crimea, places of temporary residence of temporarily displaced creative families	creative families, craftsmen	Public organization "ALEM"

Додаток 1
до наказу Міністерства культури
України від 14.12.2012 № 1521
(у редакції наказу Міністерства
культури України від 07.11.2014 № 951)

ОБЛІКОВА КАРТКА

Орьнек - кримськотатарський орнамент та знання про нього

(назва елемента нематеріальної культурної спадщини)

1. Назва елемента нематеріальної культурної спадщини
<i>Офіційна/визнана назва елемента, яка буде міститись у опублікованих матеріалах. (Не більше 10 слів).</i>
Орьнек - кримськотатарський орнамент та знання про нього.
2. Інша назва елемента (якщо це можливо та необхідно)
<i>Це може бути назва, яку використовує громада(и), група(и), окрема(і) особа(и), пов'язані з побутуванням елемента, або назва, під якою елемент уже відомий.</i>
Орьнек
3. Регіон, область, район або місцевість основного побутування елемента
Україна, Автономна Республіка Крим
4. Загальна характеристика елемента
4.1. Визначення громад(и), груп(и) або окремих осіб (носіїв), що мають пряме відношення до елемента, та місце їхнього перебування
<i>Оскільки нематеріальна спадщина може бути визначена тільки у зв'язку з певною громадою, групами чи особами, які вважають її частиною своєї культурної спадщини, важливо чітко визначити громади, групи або осіб, що мають безпосереднє відношення до побутування елемента.</i>
Асанов Айдер. Заслужений діяч мистецтв України, Лауреат премії імені Марії Приймаченко. Член Національної спілки народних майстрів України. Майстер - ювелір. Україна, АР Крим, м. Бахчисарай. Чурлу Мамут. Заслужений художник України. Лауреат премії імені Гаспринського. Член Національної спілки художників України. Мистецтвознавець, майстер ужиткового мистецтва, дизайнер. Україна, АР Крим, м. Акмесджіт (м. Сімферополь) Неглядєнко Гульнара. Член Національної спілки художників України. Майстер традиційної вишивки, майстер вишивки по жорсткому настилу і валянню вовни. Україна, АР Крим, м. Ескі-Кирим (м. Старий Крим). Гусейнов Ельдар. Майстер-кераміст. Україна, АР Крим, с. Контуган (с. Теплівка) Бахчисарайського району. Тесленко Ірина. Майстер традиційного килимового ткацтва. Україна, АР Крим, Акмесджітський район (Сімферопольський район) с. Улу-Чокрак (с. Курганне) Ганієв Едем. Майстер-кераміст. Україна, АР Крим, м. Ескі-Кирим (м. Старий Крим). Каїшева Ліля. Майстер традиційної вишивки. Україна, АР Крим, м. Акмесджіт (м. Сімферополь) Еюпова Сабріс. Майстер традиційного килимового ткацтва. Україна, АР Крим, Сакський район, с. Курулу-Кенегез (с. Вересаєво) Умеров Алі. Майстер-карбувальник. Україна, АР Крим, м. Бахчисарай Сейт-Аметова Ельміра. Художник, майстер розпису на тканині. Україна, м. Київ. Ельвіра Османова. Майстер і викладач традиційної вишивки. Україна, АР Крим, м. Акмесджіт (м. Сімферополь)

Зарема Мустафасва, майстер з традиційної вишивки, м. Бахчисарай.

4.2. Географічне розташування та зона побутування елемента

Цей пункт має визначати територію поширення елемента, по можливості вказавши географічне розташування місця, де він зосереджений.

Якщо схожі елементи існують у сусідніх місцевостях, слід це також вказати.

Україна, Автономна Республіка Крим, Київ і Київська обл., Херсон, Львів, Вінниця, Харків, Луцьк, Мелітополь.

4.3. Галузь спадщини, яка представлена елементом

Визначається одна або більше галузей, що визначені у ст.2.2. Конвенції, в яких проявляється цей елемент. Може бути вказано іншу галузь нематеріальної культурної спадщини, де може проявлятися елемент.

Потрібне відмітити:

- усні традиції та форми вираження, зокрема в мові як носії нематеріальної культурної спадщини;
- виконавське мистецтво;
- звичаї, обряди, святкування;
- знання та практики, що стосуються природи та всесвіту;
- традиційні ремесла
- інше - «мова орнаменту»

5. Короткий опис елемента

Короткий опис елемента спадщини, що дасть уявлення про нього.

Не більше 500 слів

Зображення традиційного орнаменту Орьнек належить до найдавніших досягнень культури кримськотатарського народу. Це унікальне явище світової культури, пов'язане своєю тематикою, символікою з давньою історією Криму, з усіма цивілізаціями, які пройшли через цю землю: скіфською, античною, візантійською, тюркською. Найвищого розквіту декоративне мистецтво кримських татар досягло у період від другої половини XV ст. до кінця XVIII ст. Орнаментальне мистецтво кримських татар зародилось, пройшло довгий і складний шлях синтезу, одержало свій розвиток і продовжує розвиватися на Кримській землі.

Кримські татари протягом тривалого часу зберігали звичай прикрашати будинок предметами декоративного та ужиткового призначення із зображенням орнаменту. Вироби із зображенням традиційного орнаменту завжди були гордістю сім'ї, їх ретельно зберігали і передавали у спадок. Орнамент є засобом передачі знань від покоління до покоління в культурному та історичному аспектах життєдіяльності народу, саме тому знання про Орьнек збереглися під час депортації.

Орьнек містить у собі об'єднані дрібні елементи, переважно рослинного та геометричного характеру. У кримськотатарському орнаменті добре збереглися назви та смислове значення кожного елемента. Поєднання різних елементів орнаменту створює композицію, яку можна прочитати як книгу. Феноменом кримськотатарського орнаменту є використання несподіваної кольорової гами, яка не відповідає дійсності у реальному житті, що можна означити як прийом дематеріалізації.

Жіночі знаки

Кобек – пупок, зображується у вигляді ромбу. Відноситься до найдавніших неолітичних зображень.

Гуль – троянда, символізує жінку.

Бадем – мигдаль, знак молодості дівчини.

Група S-подібних знаків:

Сув (вода) відноситься до найдавніших зображень. Найчастіше даний елемент зображується у кримськотатарському килимовому ткацтві.

Елемент сулюк (п'явка) використовується у ювелірному мистецтві і вишивці кримських татар.

Мотив виноградної лози, застосовується у вишивці і ювелірному мистецтві кримських татар. Еґрі дал – S-подібний знак, вигнута гілка. Жіночий знак в основі горизонтальної структури.

Чоловічі знаки

Ляле – тюльпан, чоловічий знак.

Ляле ґьонджеси – бутон тюльпану, знак юнака.

Емен япраґ’и – листок від дуба, чоловічий знак.

Серви – кипарис, чоловічий знак, символізує стійкість.

Окремі знаки

К’аранфиль – гвоздика, знак літньої людини, яка вийшла з репродуктивного віку.

Гуль череп – ваза, символ будинку.

Елі белінде, индже беллі – зображення рук на талії, тонка талія, антропоморфний знак.

Нар – гранат, символізує родючість і достаток. Зображення значної кількості зерен плоду означає побажання примноження роду.

Окрему групу знаків складають символи – обереги. Нижчезазначені предмети розміщували з об’єктом, який потребує охорони, а саме: тігенек – колючка; екі тарафли балта – двостороння сокира; ок’ – стріли; мак’ас – ножиці; тарак’ – гребінь; к’але – фортеця; дувалик’ – амулет у формі трикутника; мюйюз – роги; ев – будинок; бібер – перець.

Дрібні елементи у вигляді ягід, квітів, листочків символізують працьовитість, духовне, матеріальне і фізичне благополуччя.

6. Матеріальні предмети, пов’язані з елементом

Зазначаються предмети (наприклад, інструменти, одяг, ритуальні предмети, певне місце тощо), які пов’язані із побутованням елемента та без яких неможливе практикування елемента.

Не більше 200 слів.

Кримськотатарський орнамент та його елементи переважно використовуються у вишивці, на одязі, взутті, головних уборах як декор, а саме: ель к’ап, чорап-бав, марама, емінлі явлух, фес, учк’ур, папуч, елек; на різних видах аксесуарів, у ювелірних прикрасах: зільф аск’и, билезлик, купе, герданлик’; на предметах побуту: керамічному та металевому посуді, виробах з деревини, хатньому приладді, в оздобленні меблів, килимових покриттях, оперативній поліграфії з етнічною тематикою (буклети, альбоми, книги тощо), у відеоматеріалах, присвячених культурній спадщині кримських татар.

7. Стисле визначення ступеня життєздатності елемента, потреби в заходах з метою його охорони

7.1. Подається опис ступеня життєздатності елемента на даний момент, що включає:

А) вік носіїв елемента та вік інших членів громади, яким даний елемент є цікавим (слухачам, глядачам, учасникам обрядів, споживачам традиційних знань, користувачам виробів народних промислів, тощо);

Б) широту охоплення елементом членів громади (приблизна кількість носіїв) та широту розповсюдження в плані географічного ареалу;

В) способи передачі елемента в громаді від покоління до покоління і опис цього процесу;

7.2. Загрози нинішньому побутованню елемента (якщо такі є), або ризики для його побутовання, що можуть виникнути у майбутньому (якщо такі є). Дати оцінку, чи потребує зазначений елемент охорони на даний момент.

7.3. Подається приблизний опис заходів, завдяки яким можна уникнути існуючих загроз або майбутніх ризиків

Кількість слів – за потребою.

7.1. Подається опис ступеня життєздатності елемента на даний момент, що включає:

А) вік носіїв елемента та вік інших членів громади, яким даний елемент є цікавим (слухачам,

глядачам, учасникам обрядів, споживачам традиційних знань, користувачам виробів народних промислів, тощо);

Б) широту охоплення елементом членів громади (приблизна кількість носіїв) та широту розповсюдження в плані географічного ареалу;

В) способи передачі елементу в громаді від покоління до покоління і опис цього процесу;

Вік носіїв коливається від підлітків до майстрів поважного віку. Наймолодші носії - учні гуртків, які вивчають особливості побутування і використання кримськотатарського орнаменту у гончарстві, вишивці, металі, а найстаршому носію - 89 років.

Вік користувачів виробів народних промислів сягає від новонароджених дітей до людей похилого віку, адже на всіх етапах життя використовуються предмети із зображенням орнаменту, а саме: в обряді народження дитини; у традиціях сватання та весілля; у релігійному ритуалі обрізання хлопчиків; новосілля; облаштуванні оселі; поминальних ритуалах.

Значна частина користувачів виробів народного промислу та митців мешкає у Криму. Застосовуючи сучасні види зв'язку та свободи пересування, ареал користувачів виробів народного промислу поширюється поза межами Криму, а саме: на території материкової України, Узбекистані, Туреччині, США, Канаді, Румунії, Башкирії, Татарстану, Македонії, Таджикистані, Болгарії тощо.

Предмети побуту, одяг, аксесуари, меблі, ритуальні приладдя із зображенням кримськотатарського орнаменту, як елементу самоідентифікації, є невід'ємною частиною життя кожної кримськотатарської сім'ї.

Формальна освіта: Кримськотатарський орнамент та його складові вже кілька років є складовою навчальних програм на факультеті "Декоративно-прикладне мистецтво і народні промисли" Кримського інженерно-педагогічного університету (АР Крим, м. Сімферополь, пров. Учбовий, 8).

Вивченню кримськотатарського орнаменту присвячені численні монографії, наукові статті, посібники. Список використаних джерел зазначений нижче.

Неформальна освіта: Зазвичай знання про Орьнек передається майстрами всередині родин «від батька до сина».

Систематичні заняття з традиційної вишивки кримськотатарського орнаменту проводять серед жінок ціла плеяда майстринь, а саме: Ельвіра Османова, Зарема Мустафасва, Ліля Каїшева, Протягом останніх 25 років, після репатріації кримськотатарського народу на рідну землю, були реалізовані проекти, підтримані міжнародними фондами. Завдяки цим проектам, вдалося створити ряд організацій і майстерень (ювелірна майстерня «Мирас», неформальне творче об'єднання "Чатир даг", яке просуває ідею збереження Орьнек і його розвитку на основі традиційних знань, лідером якого є майстер Мамут Чурлу з с.Перевальне, Крим, Молодіжна Громадська Культурно - Спортивна організація "Арслан) в яких носії у віці 60-89 років проводять заняття з народних ремесел та використовують орнаментальні композиції та його елементи.

Проекти допомогли систематизувати процес передачі знань майстром у таких формах, як: майстер-класи, курси, тематичні вечори, тренінги, які проводяться ремісниками на базі профільних громадських організацій та магазинів етно-сувенірів. Значна частина слухачів та учасників формального та неформального способів передачі знань - різні вікові групи молоді.

Наочним прикладом наступності поколінь є майстер-ювелір Айдер Асанов. Протягом 11 років викладання техніки у приватній майстерні ювелір передав знання 20 учням, а також своїй родині – дочка, онука та онук займаються ювелірним мистецтвом та використовують на виробі виключно кримськотатарський орнамент.

7.2. Загрози нинішньому побутуванню елементу (якщо такі є), або ризики для його побутування, що можуть виникнути у майбутньому (якщо такі є). Дати оцінку, чи потребує зазначений елемент охорони на даний момент.

Загрозою для елементу у майбутньому може стати використання Орьнек без глибокого розуміння значень орнаменту, використання окремих символів поза контекстом орнаментальних композицій. Тому з метою охорони елемента слід акцентувати увагу на

передачі та промоції Орньек як нерозривної системи форми і змісту, символів та їхніх значень, а також необхідності дотримання закономірностей побудови орнаментальних композицій.

7.3. Подається приблизний опис заходів, завдяки яким можна уникнути існуючих загроз або майбутніх ризиків

Кількість слів – за потребою.

Щоб уникнути загроз і ризиків необхідно проводити наступні заходи:

1. Запрошувати майстрів прикладного мистецтва з Криму на різні заходи (виставки, тренінги, конкурси), які популяризують кримськотатарський орнамент на території материкової України;
2. Проводити онлайн-лекції кримських майстрів з орнаменталістики для всіх бажаючих в Україні;
3. Наповнити контент Вікіпедії матеріалами про майстрів ужиткового мистецтва і їх творчість, для надання інформації зацікавленим особам, які бажають ознайомитись з кримськотатарською культурою.

Дана інформація висвітлена у медіапросторі: <https://ru.krymr.com/a/news/28923353.html>

4. Створити у Малій академії наук України секцію «Кримськотатарська гуманітаристика», з метою дослідження школярами кримськотатарського орнаменту як наукового об'єкту;
5. Створити ілюстрований каталог з кримськотатарської орнаменталістики, в якому будуть представлені елементи та їх тлумачення, зразки композицій і предмети ужиткового мистецтва з використанням кримськотатарського орнаменту;
6. Проводити активну промоцію кримськотатарської орнаменталістики у медіапросторі на території України та за її межами (як приклад, публікація в журналі «Vogue»)

<https://www.youtube.com/watch?v=X6hpbPq2tr>

7. Рекомендувати включити змістовий модуль з вивчення кримськотатарської орнаменталістики до навчальної програми профільних вищих навчальних закладів материкової частини України;
8. Підготувати електронний курс лекцій, презентацій та відео з кримськотатарського орнаменту, його значення і застосування в усіх видах прикладного мистецтва для ВНЗ;
9. На державному рівні розглянути питання щодо створення програми підтримки, з метою залучення фахівців з Криму для надання майстер-класів, лекцій, виступів для подальшого позитивного розвитку орнаментального мистецтва кримських татар на материковій Україні. Оскільки ситуація щодо збереження орнаментального мистецтва кримських татар Орньек є безпрецедентною за роки незалежної України, слід створити програму захисту культури на державному рівні, з перспективою подальшої реалізації даної програми на рівні ООН.

8. Заходи щодо охорони елемента

Визначити, які проводились, проводяться і плануються заходи з охорони даного елемента нематеріальної культурної спадщини для забезпечення його життєздатності, та рівень залучення до них членів громади, зокрема носіїв елемента.

Для забезпечення життєздатності елемента, що є необхідною умовою охорони нематеріальної культурної спадщини, можуть здійснюватися заходи за наступними напрямками:

- Ідентифікація й визначення елементів нематеріальної культурної спадщини, зокрема шляхом складання переліків (ресстрів) елементів.
- Фіксація.
- Дослідження.
- Популяризація.
- Актуалізація.
- Підвищення ролі спадщини в житті суспільства/регіону.
- Забезпечення передачі спадщини від покоління до покоління, зокрема шляхом формальної та неформальної освіти.
- Відродження різних аспектів спадщини.
- Інші заходи.

Слід описати застосовані заходи.

Не більше 500 слів.

Кримськотатарський орнамент продовжує активний процес розвитку і популяризації на материковій Україні.

1. Проект «Візерунки миру» за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (ШАРС/SDC), 2016 рік

Мета проекту – використання Орьнека у виробках: вишивка, кераміка, ювелірне мистецтво (філігрань) та створення колекції прикладного мистецтва. У проекті брали участь носії - майстри з Криму. Даний проект був висвітлений у медіапросторі. <http://qha.com.ua/ru/kultura-iskusstvo/uzori-mira-ot-krimskih-tatar-predstavili-v-kieve/170078/>

2. Проект «Голос Криму» грант Міжнародного фонду «Відродження» (International Renaissance Foundation) 2017 рік

Проведення «Днів Криму» у рамках пісенного конкурсу «Євробачення 2017» в Україні. Під час проекту для ансамблю «BADEM» були пошиті дитячі кримськотатарські костюми з використанням традиційної орнаментальної вишивки.

3. Проект «Preservation and promotion of the cultural traditions and modern arts of the indigenous people of the Crimea with focus on Crimean Tatars», 2017 - 2018 рік

Даний проект частково реалізований, а саме: розпочато створення секції «Кримськотатарська гуманітаристика» у Малій академії наук України, яка передбачає окремий напрямок щодо вивчення символіки кримськотатарського орнаменту.

Розробляється курс лекцій з кримськотатарського традиційного орнаменту Орьнек у спеціалізованих установах та профільних ВНЗ України;

Планується створення електронної бази об'єктів, які репрезентують кримськотатарську культурну спадщину, насамперед, традиційний орнамент.

9. Участь зацікавлених сторін у підготовці облікової картки

9.1 Які зацікавлені сторони (наприклад, громади, органи місцевого самоврядування, недержавні організації, творчі спілки, музеї, дослідницькі установи, експертні центри та інші) брали участь у процесі підготовки облікової картки і в чому це проявлялося.

1. Громадська організація «АЛЕМ», Есма Аджієва, голова ГО “АЛЕМ”, esmaadjieva@gmail.com, 050 863 5663, Адреса реєстрації: Україна, м. Київ, вул. Урлівська 30, кв.104. Адреса для листування: вул.Урлівська 30, кв 104, <https://www.facebook.com/alem.ngo/>
Організація є ініціатором і практично реалізує процес підготовки елемента для включення в список елементів НКС ЮНЕСКО.

2. Творче об'єднання "Чатир-Даг", голова - Мамут Чурлу, chatirdag@mail.ru

Команда об'єднання на чолі з керівником Мамутом Чурлу протягом багатьох років на материнській території - Криму - здійснює збір, обробку, вивчення інформації (нарратив носіїв, архівні фотографії та література, артефакти) в контексті розшифровки значень елементів кримськотатарського орнаменту. Творче об'єднання здійснило технічну допомогу в організації збору підписів носіїв для листа-згоди з усього Криму щодо внесення елемента Орьнек (орнаментальне мистецтво кримських татар) до Національного переліку НКС.

Контекстна інформація про діяльність нижчезазначених організацій була використана для підготовки облікової картки.

3. Арт-центр “Фес”, директор Ленара Османова, Автономна Республіка Крим, Україна, Сімферополь вул. Горького, 6, +7 (978) 05-10-200, <http://fes-market.com/>, <https://www.facebook.com/ArtCenterFes/>

4. Приватний Дім-музей кримських татар “Дервіш еви”, власник – Рустем Дервіш, Автономна Республіка Крим, Україна, Бахчисарай, вул. Островського, 14, +7 918 399-10-28, <https://www.facebook.com/dervishevi/>

5. Арт-салон “Хазіне”, Директор – Ділявер Акієв, Автономна Республіка Крим, Україна, Сімферополь, вул. К.Маркса, 14, +7 978 004-96-04, <http://hazine.com.ua/>, <https://www.facebook.com/hazine.milliymerkezi/>

6. Арт-салон “Сандик”, власник – Ерфан Кудусов, Україна, Київ, Хрещатик, 50 "б", Київ, 050

594 6368 <https://www.facebook.com/sandiq/>

9.2 Згода носіїв елементу на його занесення до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України

Згідно вимог ЮНЕСКО, носії елементів нематеріальної культурної спадщини повинні надати свою попередню, інформовану та вільну згоду на занесення елементу до того чи іншого переліку. Якщо елемент планується в подальшому представити до Списків ЮНЕСКО (Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства та Список нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони) така згода є обов'язковою.

Надайте інформацію, у який спосіб було отримано згоду носіїв елементу (якщо така згода була отримана) на представлення елементу до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України:

Потрібно відмітити:

- Письмова згода**
- Згода, зафіксована на аудіо
- Згода, зафіксована на відео
- Згода не запитувалася

10. Документація / джерела

Подається реєстр фото-, аудіо- та відео- матеріалів, зібраних під час підготовки облікової картки (у разі наявності доступу до них у мережі Інтернет – зазначається відповідна електронна адреса).

За бажанням можуть бути вказані друковані, електронні та інші джерела, що репрезентують елемент і дослідження про нього (при подачі друкованих джерел використовується стандартний бібліографічний формат).

Відео про елемент:

1. Феси з минулого: презентація унікальної колекції:

<https://www.youtube.com/watch?v=8RPQCgs7iaw>

2. Адавіє Ефендієва розгадала секрети кримськотатарського орнаменту:

<https://www.youtube.com/watch?v=-w5qhCOxsWA>

3. Мова символів кримськотатарського орнаменту:

<https://www.youtube.com/watch?v=1vWJY14ETVY>

4. Орнаменти кримських татар:

<https://www.youtube.com/watch?v=ymafGU4c2rk>

5. Crimean Tatar Tradition Dress - in Vogue!

<https://www.youtube.com/watch?v=yBe2nYYJFlo>

6. Що позначають візерунки у кримськотатарському мистецтві:

https://www.youtube.com/watch?v=xR1Q2hqu_Gk

Відео заходів, присвячених мистецтву орньек:

Виставка «Ювелірне мистецтво кримських татар» м. Бахчисарай (м. Бахчисарай)

<http://handvorec.ru/vystavki/yuvelirnoe-delo/>

Майстер-класи та виставки в анти-кафе «Yurt», м. Акмесджит (м. Сімферополь)

<https://www.facebook.com/ilham.peri.katana/videos/1018319908335596/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1999722370353064/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1800001646991805/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1795285167463453/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1780406352284668/>

Виставки Спілки кримських татар міста Львів

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=689442057811591&id=628757827213348

Заходи громадської організації «АЛЕСМ», м. Київ

<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/112417802809077>

<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/110532229664301>
<https://www.facebook.com/eminesha.belyalova/videos/vb.100001199022182/1330693213647300/?type=2&theater>
<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/114333242617533>

Інтернет ресурси:

- 1.Зображення кримськотатарського орнаменту
<https://www.pinterest.co.kr/kirimkizilyash/q%C4%B1r%C4%B1mtatar-ornekleri/>
2. «Мої орнаменти — мої думки» — Адавіє Ефендієва
<https://rukotvory.com.ua/info/moji-ornamenti-moji-dumky-adavije-efendijeva-krymskotatarska-hudozhnytsya/>
- 3.Загадай бажання на вишивці ...
<http://restin.crimea.ua/article.php?id=78993>
- 4.Чарівність кримськотатарської вишивки
<http://islam.in.ua/ru/kultura/ocharovanie-krymskotatarskoy-vyshivki>
- 5.Кримськотатарське декоративно-ужиткове мистецтво
http://esu.com.ua/search_articles.php?id=1525
- 6.Килими та панно кримських татар презентували у посольстві США у Києві
<https://rukotvory.com.ua/info/kylimy-ta-panno-krymskyh-tatariv-prezentuvaly-u-posolstvi-ssha-ukyjevi/>
- 7.О.А. Желтухіна. «Кримські татари у XIX — початок XX ст.»
<http://qrim.org/?p=34781>
8. Miras Айдера Асанова.
<https://www.facebook.com/mirasfiligree/>
9. Марки із зображенням кримських татар
http://peterstamps.ru/news/2440_марки_кр.тат

Друковані джерела:

- 1.Акчуріна-Муфтієва Н. М. До типології кримськотатарської народної орнаментики // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 14. К.: ТОВ «ДІА», 2007. – С. 307-320.
- 2.Асанова Д., Эмирусейнова З. Декоративное искусство: ткачество, орнамент, вышивка // Очерки истории и культуры крымских татар. - Симферополь : Крымчпедгиз, 2005. - С. 110-112.: фото.
- 3.Кримський стиль: альбом / Авт. і куратор проекту "Кримський стиль": М. Чурлу; Вступ. сл.: О. Прокурашко. - [Б. м. : б. и.], [2006]. - 34 с. : цв.ил. - англ., укр. яз.
- 4.Изидинова С.Р. Об искусстве орнаментального тканья крымских татар /Севастоп. Координац. Центр по возрождению крымскотат. культуры. - Севастополь, 1995. - 40с.
- 5.Селеметова А. Т. Значение символики в крымско-татарском орнаменте // Молодой ученый. — 2016. — №6. — С. 883-887. — URL <https://moluch.ru/archive/110/27079/>
- 6.Асан Е. Универсальный язык узоров. О национальной вышивке крымтатар // Qasevet. 2002. №1. – С. 33-37.
- 7.Румиева, Д. О, аджайип санатымызгъа янъы омюр багъышлады: [«Орънек» ширкетининъ ильк ёлбашчысы Сеитмемет Меметов, онынъ иши ве 1992 Къырымда отъкерильген аукцион ве анда сатылгъан фес акъкъында] // Янъы дюнья. - 2009. - Июль 18. - С. 5.
- 8.Ай-Серезли, Э. Къырымтатар халкъынынъ уста нагъышчысы: [Зулейха Бекирова] // Янъы дюнья. - 2009. – Ноябрь. 21. - С. 8.: фото.
- 9.Акчурина-Муфтієва, Н. М. Удивительный орнамент марама // Авдет. - 2007. - 5 февр. - С. 4-5.: цв.ил.
- 10.Ибраим, Р. "Орънек" - чебер къызлар ишханеси: [Нагъышчылар ишханеси акъкъында] // Сувдагъ сеси. - 2007. - №3. - С. 2.: фото.
11. Аджієва Е.М. Мова кримськотатарського орнаменту (створення цілісної композиції на прикладі розробки логотипу для проекту). Робота виконана у Малій академії наук України. – 2016 р. – С.20

11. Контактна інформація
а. ПІБ відповідальної особи (осіб), із зазначенням місця роботи, посади, телефону та e-mail.
<i>Надається інформація про особу(и), відповідальну(і) за підготовку облікової картки.</i>
Есма Аджієва, голова правління ГО "АЛЕСМ" esmaadjieva@gmail.com +3 8 (050) 863 5663
б. Назва відповідальної організації, поштова адреса, телефон, e-mail та адреса офіційного сайту.
<i>Надається інформація про організацію, відповідальну за підготовку облікової картки та збереження документації по елементу</i>
Громадська організація "АЛЕСМ", ЄДРПОУ 36379463, адреса реєстрації: Україна, м. Київ, вул. Урлівська 30, кв 104, https://www.facebook.com/alem.ngo/
12. Перелік допоміжних матеріалів
<i>Подається перелік допоміжних матеріалів, які додаються до облікової картки і наочно демонструють елемент (фото – не більше 10 од., аудіо – не більше 5 записів, до 30 хв.; відео – не більше 5 записів, до 30 хв.). Зазначені матеріали будуть опубліковані разом із обліковою картою.</i>
Фотоматеріали:
Фото 1. Майстер клас в арт-салоні «Фес», Україна, м. Сімферополь. Підготовка до обряду «Хна геджесі» («Ніч хни»). На руки нареченої та її подруг наносяться хною витончені орнаменти, в яких зашифровані побажання любові, благополуччя, щастя в сімейному житті і продовження роду.
Фото 2. Айдер Асанов, майстер-ювелір, 89 років, Україна, м. Бахчисарай Протягом 11 років викладання техніки кримськотатарської філіграні у приватній майстерні ювелір передав знання 20 учням, а також своїй родині – дочка, онук та онука займаються ювелірним мистецтвом та використовують на виробі виключно кримськотатарський орнамент.
Фото 3. Хатідже Юнусова, кримськотатарська вишивальниця, Україна, м. Бахчисарай Навчила орнаментальній вишивці понад 20 учениць, найстаршій з яких 72 роки, а племінниці - 8 років. Для кожного виробу майстриня складає авторський орнамент, в якому закладено особливе побажання.
Фото 4. Аліме Гусенова, кримськотатарська вишивальниця, Україна, Бахчисарайський район, с. Контуган Для створення своїх шедеврів використовує складні композиції, які поєднують у собі велику кількість елементів.
Фото 5. Майстер-клас з нанесення кримськотатарського орнаменту на вироби з глини. м. Сімферополь.
Фото 6. Еюпова Сабріє. Майстер килимового ткацтва, Україна, Сакський район, с. Вересаєве Процес виготовлення традиційного кримськотатарського килима з характерним геометричним орнаментом.
Фото 7. Майстер-клас з кримськотатарського орнаменту. Україна, м. Київ Діти навчаються створювати Орьнек.
Фото 8. Мамут Чурлу. Майстер декоративно-ужиткового мистецтва. Україна, м. Сімферополь. Працює над створенням орнаментального панно.
Фото 9. Карімова Азіза, майстер з розпису кераміки. Україна, Сімферопольський район, с. Каменка. Молода і перспективна майстриня зображує на своїх роботах глибокий сенс кримськотатарського орнаменту.

Фото 10. Мамут Чурлу. Поєднання різних елементів орнаменту створює композицію.

Відеоматеріали:

1.Феси з минулого: презентація унікальної колекції, 2хв. 29 с:

<https://www.youtube.com/watch?v=8RPQCgs7iaw>

2. Про що говорять узори у кримськотатарському декоративному мистецтві, 1 хв. 58с.

https://www.youtube.com/watch?v=xR1Q2hqu_Gk

3.Мова символів кримськотатарського орнаменту, 1 хв. 46 с:

<https://www.youtube.com/watch?v=1vWJY14ETVY>

4.Орнаменти кримських татар, 1 хв;

<https://www.youtube.com/watch?v=ymafGU4c2rk>

13. Дата заповнення облікової картки

20 грудня 2017 р.

14. Засвідчення

Облікова картка засвідчується керівником відповідальної за підготовку облікової картки організації

Голова правління ГО «АЛЄМ»

Е. Р. Аджієва

Шлях Жінки. Майстер Ельдар Гусенов (Бахчисарай, Крим)

На декоративній тарілці використана схема жіночого знака *егрі-дал*. Цей знак висловлює властивості характерні для жінок: гнучкість, динамічність, мінливість, здатність до розвитку. Візуально об'єднані лінії двох фрагментів, демонструють 3 комбінації S - образних ліній, які сприймаються одним акордом.

Знаки даної композиції відповідають трьом основним етапам у житті кожної жінки - юність, зрілість, старість.

Всі елементи малюнка пов'язані в один, що обертається навколо та асоціюється з колесом часу.

Стилізоване зображення ядра мигдалевого горіху (*бадем*) - знак дівчини. Зображення цього символу з пелюстками - знак дівчини готової до заміжжя.

Троянда (*гуль*) - означає жінку.

Гвоздика (*к'аранфіль*) - символ жінки похилого віку, яка набула життєвого досвіду та мудрості.

Кігтики - позначення захищеності.

Зображення листочків символізують любов, турботу і ласку.

Ритм дрібних елементів символізує *берекет* - щоденна праця, що приносить духовне, фізичне і матеріальне благополуччя.

Annex 1
to the decree of the Ministry of Culture of
Ukraine dated on 14.12.2012 № 1521
(As amended by the decree of the Ministry
of Culture of Ukraine dated on 07.11.2014
No. 951)

INVENTORY CARD

Ornek – a Crimean Tartar Ornament and knowledge about It
(name of element of the Intangible Cultural Heritage)

1. Name of element of the Intangible Cultural Heritage
<i>Formal/acknowledged name of element to be stated in the published materials (10 words at most)</i>
Ornek – a Crimean Tatar ornament and knowledge about it.
2. Other name of element (if possible and necessary)
<i>This may be a name used in community (communities), group (groups), individual person (persons) connected with the availability of element in everyday life or the name under which the element is already known.</i>
Ornek
3. Region, oblast, district or locality wherein the element is mainly used in everyday life
Autonomous Republic of Crimea, Ukraine.
4. General characteristic of element
4.1. Identification of Communities (Community) or Individual Persons (Bearers) Having a Direct Relation to the Element and their Place of Residence
<i>Since the Intangible Heritage can be identified only in connection with certain communities, groups or individuals who consider it as a part of their cultural heritage, it is important to clearly identify the communities, groups or individuals who are directly related to the availability of an element in everyday life.</i>
<p>Ayder Asanov. Honored Artist of Ukraine. Winner of the Maria Prymachenko Prize. Member of the National Union of Artists of Ukraine. Master jeweler. City of Bakhchisaray, AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Mamut Churlu. Honored Artist of Ukraine. Winner of the Gasprinsky Prize. Member of the National Union of Artists of Ukraine. Art historian, master of applied art, designer. City of Aqmescit (Simferopol), AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Gulnara Neglyadenko. Member of the National Union of Artists of Ukraine. Master of traditional embroidery, master of embroidery on close texture and felting. City of Eski Qırım (Stary Krym), AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Eldar Gusenov. Master ceramist. Village of Kün Tuvğan (Teplivka), Simferopol district, AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Iryna Teslenko. Master of traditional weaving of Kilim (traditional carpet). Village of Ulu-Chokrak (Kurganne), Aqmescit district (Simferopol district), AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Edem Ganiev. Master ceramist. City of Eski Qırım (Stary Krym), AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Lilya Kaisheva. Master of traditional embroidery. City of Aqmescit (Simferopol), AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Sabrie Eyupova. Master of traditional weaving of Kilim (traditional carpet). Village of Quruvlı Kenegez (Veresayeve), Saksnyi district, AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Ali Umerov. Master engraver. City of Bakhchisaray, AR of Crimea, Ukraine.</p> <p>Elmira Seit-Ametova. Artist, master of painting on fabric. Kyiv city, Ukraine.</p>

Elvira Osmanova. Master and teacher of traditional embroidery. City of Aqmescit (Simferopol), AR of Crimea, Ukraine.

Zarema Mustafaeva. Master of traditional embroidery. City of Bakhchisaray, AR of Crimea, Ukraine.

4.2. Geographical location and area of the availability of element in everyday life

This paragraph must identify the territory of element prevalence, as far as possible, indicating the geographical location of the place wherein this element is concentrated.

If similar elements exist in neighboring areas, this also shall be mentioned.

Ukraine: Autonomous Republic of Crimea, Kyiv and Kyiv region, Kherson, Kharkiv, Lviv, Lutsk, Melitopol, Vinnytsia.

4.3. Field of heritage represented by this element

There is one or more fields mentioned in Article 2.2. of the Convention wherein this element is being found. There can be indicated another field of intangible cultural heritage wherein this element may be found.

It should be noted:

- oral traditions and forms of expression, in particular, in the language as a bearer of Intangible Cultural Heritage;*
- performing art;*
- customs, rites and celebrations;*
- knowledge and practice concerning the nature and the Universe;*
- traditional handicrafts;*
- other – «the ornament language»*

5. Brief description of element

A brief description of the heritage element providing an idea of it.

Not more than 500 words.

The image of the traditional ornament Ornek belongs to the oldest cultural achievements of the Crimean Tatar people. This unique phenomenon of world culture is connected by its theme, symbolism of the ancient history of Crimea with all civilizations that have passed through this land: Scythian, Antique, Byzantine, Turkic. The Crimean Tatar decorative art reached its highest level in the period from the second half of the XV century till the end of the XVIII century. The ornamental art of the Crimean Tatars was born, it passed the long and difficult way of synthesis, got its development and still continues to develop on the Crimean land.

For a long time, the Crimean Tatars preserved the custom of decorating a house with items for decorative and applied purposes with an image of ornament. The products with the image of the traditional ornament have always been the pride of a family, they have been carefully kept and handed through inheritance. The ornament is a means of knowledge transfer from generation to generation in the cultural and historical aspects of people's livelihood, so the knowledge of Ornek was preserved during the deportation period.

Ornek includes the combination of small elements, mainly of vegetable and geometric nature. In the Crimean Tatar ornament the names and semantic meaning of each element are well preserved. The combination of various ornament elements creates a composition that can be read as a book. The phenomenon of the Crimean Tatar ornament is the use of an unexpected color gamut, which does not correspond to reality in real life that can be identified as a dematerialization technique.

Female symbols

Kobek – a navel, depicted as a rhombus. Refers to the ancient neolithic images.

Gul – a rose symbolizes a woman.

Badem – an almond, a symbol of a young girl.

Group of S-shaped symbols:

Suv (water) refers to the ancient images. Most often, this element is depicted in the Crimean Tatar Kilim weaving (weaving of the traditional carpet).

The element Sulyuk (leech) is used in jewelry and embroidery of the Crimean Tatars.
The motive of the grape-vine is used in embroidery and jewelry of the Crimean Tatars.
Egri dal – S-shaped symbol, a curved branch. Female symbol at the heart of horizontal structure.

Male symbols

Lyale – a tulip, a male symbol.
Lyale gondjesy – a tulip bud, a symbol of a young man.
Emen yapragy – an oak leaf, a male symbol.
Servy – a cypress, a male symbol, symbolizes steadiness.

Other symbols

Karanfil – a carnation, a symbol of an elderly person who is no longer at the reproductive age.
Gul cherep – a vase, a symbol of a house.
Eli belinde, indje belli - the image of hands on the waist, a thin waist, an anthropomorphic symbol.
Nar – a pomegranate symbolizes fertility and prosperity. The image of a significant number of grains of the fruit means wishes for the increase of the family.
A separate group of symbols compose symbols-amulets. The following items were placed with an object that needed protection, namely: Tigenek – a prickle; Eki tarafly balta – a double sided axe; Ok – arrows; Makas – scissors; Tarak – a comb; Kale – a fortress; Duvalyk – an amulet in the form of a triangle; Myuiyuz – horns; Ev – a house; Biber – pepper.
Small elements in the form of berries, flowers, leaves symbolize hardwork, spiritual, material and physical welfare.

6. Tangible things connected with element

*State the things (for example, the instruments, clothes, ritual items, certain place, etc.) related to the availability of element in everyday life and without which practicing of element is impossible.
Not more than 200 words.*

The Crimean Tatar ornament and its elements are mainly used in embroidery, on clothes, shoes, hats as a decor, namely: El kap, chorap-bav, marama, eminli yavluh, fes, uchkur, papuch, elek; on various types of accessories, in jewelry: zilf asky, bylezlyk, kupe, gerdanlyk; on household items: in ceramic and metal wares, wood products, home accessories, furniture decoration, carpets, operative polygraphy with ethnic theme (booklets, albums, books, etc.), in video materials dedicated to the cultural heritage of the Crimean Tatars.

7. Brief identification of a degree of the element sustainability, the need for measures to be taken for its safeguarding

7.1. There is stated a degree description of the present-day element sustainability that includes the following:

A) the age of element bearers and the age of other members of a community to whom this element is interesting (listening public, spectators, participants of rites, users of traditional knowledge, consumers of the craftwork products, etc.);

B) the scope of coverage of community members with the element (approximate number of bearers) and the width of dissemination in terms of geographical range;

C) the methods used to transmit the element from generation to generation and description of this process;

7.2. The threats to the current existence of the element in everyday life (if any) or the risks for its availability in everyday life that may arise in future (if any). Estimate whether the element aforementioned is in need of safeguarding at this time.

7.3. An approximate description of measures due to which existing threats or future risks can be avoided is given.

Number of words – as needed,

7.1. There is stated a degree description of the present-day element sustainability that includes the following:

A) the age of element bearers and the age of other members of a community to whom this element is interesting (listening public, spectators, participants of rites, users of traditional knowledge, consumers of the craftwork products, etc.);

B) the scope of coverage of community members with the element (approximate number of bearers) and the width of dissemination in terms of geographical range;

C) the methods used to transmit the element from generation to generation and description of this process;

The age of the bearers ranges from teenagers to the masters of respectable age. The young bearers are course students who study the characteristics of the availability in everyday life and use of the Crimean Tatar ornament in pottery, embroidery, metal, and the oldest bearer is 89 years old.

The age of users of handicraft products ranges from newborn to old people, as the products with an image of ornament are used at all stages of life, namely: in the rite of giving birth to a child; in the tradition of marriage proposal and wedding; in the religious ritual of male circumcision; housewarming; home improvement; memorial rituals.

The most part of the users of products of folk art and artists live in Crimea. Applying modern forms of communication and freedom of movement, the area of users of handicraft products is distributed outside the Crimea, namely: on the territory of mainland Ukraine, Uzbekistan, Turkey, the USA, Canada, Romania, Bashkiria, Tatarstan, Macedonia, Tajikistan, Bulgaria, etc.

Household items, clothing, accessories, furniture, ritual accessories with the image of the Crimean Tatar ornament as an element of self-identification, is an integral part of the life of every Crimean Tatar family.

Formal education: the Crimean Tatar ornament and its components for several years are having been a part of the curricula at the Department of Applied and Decorative Arts, and Folk Craft of the Crimean Engineering and Pedagogical University (bystreet Uchebnyi, 8, Simferopol, AR of Crimea).

Numerous monographs, scientific articles, manuals are devoted to the study of the Crimean Tatar ornament. List of used sources is indicated below.

Non-formal education: Usually, knowledge about Ornek is passed down from masters within the families “from father to son.”

Systematic lessons on traditional embroidery of the Crimean Tatar ornament are conducted among women by many masters, namely: Elvira Osmanova, Zarema Mustafayeva, Lilya Kaisheva. During the last 25 years, after the repatriation of the Crimean Tatars to their native land, projects supported by international funds were implemented. Due these projects, there are a number of organizations and workshops were managed to create (the “Miras” jewelry workshop; the informal creative association "Chatyr Dag" which promotes the idea of preserving Ornek and its development based on traditional knowledge, which is led by a master Mamut Churlu from the village Perevalne, AR of Crimea; youth public cultural and sports organization “Arslan”) in which bearers of 60-89 years old conduct the classes on folk crafts and use ornamental compositions and its elements.

The projects helped to systematize the process of knowledge transfer by the master in such forms as: master classes, courses, themed evenings, trainings, which are conducted by craftsmen on the basis of relevant public organizations and shops of ethnic souvenirs. A significant part of audience and participants of the formal and informal ways of transferring knowledge are different age groups of young people.

A spectacular example of the continuity of generations is the master jeweler Ayder Asanov. For 11 years of teaching techniques in a private workshop, the jeweler transferred knowledge to 20 students, as well as to his family. His daughter, granddaughter and grandson are engaged in jewelry art and use only Crimean Tatar ornament on their products.

7.2. The threats to the current existence of the element in everyday life (if any) or the risks for its availability in everyday life that may arise in future (if any). Estimate whether the element aforementioned is in need of safeguarding at this time.

A threat to the element in the future may be the use of Ornek without a deep understanding of the ornament meanings, the use of separate symbols outside the context of ornamental compositions. Therefore, in order to protect the element, the attention should be focused on the transfer and

promotion of Ornek as an inseparable system of form and content, symbols and their meanings, as well as the need to adhering the ornamental compositions.

7.3. An approximate description of measures due to which existing threats or future risks can be avoided is given.

Number of words – as needed,

To avoid threats and risks it is necessary to carry out the following activities:

1. Invite craftsmen from Crimea to various events (exhibitions, trainings, competitions) that popularize the Crimean Tatar ornament on the territory of mainland Ukraine;
2. Conduct online lectures of the Crimean masters of ornamentalism for everyone in Ukraine who is interesting in it;
3. Fill the Wikipedia content with materials about masters of applied art and their creativity to provide information to interested individuals who want to get acquainted with the Crimean Tatar culture. This information is covered in the media space: <https://ru.krymr.com/a/news/28923353.html>
4. Create in the Minor Academy of Sciences of Ukraine a Section “Crimean Tatar Humanities”, with the aim of studying the Crimean Tatar ornament as a scientific object by schoolchildren;
5. Create an illustrated catalog of Crimean Tatar ornamentalism in which the elements and their denotation, the samples of compositions and objects of applied art using the Crimean Tatar ornament will be presented;
6. Conduct the active advertising of the Crimean Tatar ornamentalism in the media space on the territory of Ukraine and abroad (as an example, publication in the magazine “Vogue”): <https://www.youtube.com/watch?v=X6hpbPq2tr>
7. Recommend to include an informative module on study of the Crimean Tatar ornamentalism to the curriculum of specialized higher educational institutions in the mainland Ukraine;
8. Prepare an electronic course of lectures, presentations and videos on Crimean Tatar ornament, its denotation and application in all types of applied art for universities;
9. At the state level consider creating a support program in order to attract specialists from Crimea to provide master classes, lectures, and speeches for the further positive development of the ornamental art of the Crimean Tatars in mainland Ukraine. Since the situation on the preservation of the ornamental art of the Crimean Tatar Ornek is unprecedented over the years of independent Ukraine, a program should be created to protect culture at the state level, with the prospect of further implementation of this program at the UN level.

8. Measures taken to safeguard the element

To identify which measures were taken, are taken and are planned to take to safeguard this element of the Intangible Cultural Heritage in order to assure its sustainability and the level of involvement of members of a community in their implementation, in particular, the bearers of element.

To assure sustainability of the element representing a necessary condition for safeguarding the Intangible Cultural Heritage the measures in following areas may be taken:

- *Identification and definition of the elements of Intangible Cultural Heritage, in particular, by means of inventories (registers)of elements;*
- *recording;*
- *research;*
- *popularization;*
- *actualization;*
- *enhancement of the role of the Heritage in the life of society/region;*
- *assurance of transmission of the Heritage from generation to generation by means of formal and informal education;*
- *recreation of various aspects of the Heritage;*
- *other measures*

The measures taken should be described.

Not more than 500 words.

The Crimean Tatar ornament continues an active process of development and popularization in mainland Ukraine.

1. The project “Візерунки миру” («Tracery of Peace») with the support of the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC), 2016

The goal of the project is the use of Ornek in products: embroidery, ceramics, jewelry (filigree) and the creation of a collection of applied art. The project involved bearers – masters from Crimea. This project was covered in the media space: <http://qha.com.ua/ru/kultura-iskusstvo/uzori-mira-ot-krimskih-tatar-predstavili-v-kieve/170078/>

2. The project “Voice of Crimea” – a grant of the International Renaissance Foundation 2017

Carrying out the "Days of Crimea" in the framework of the Eurovision Song Contest 2017 in Ukraine. During the project for the ensemble “BADEM”, children's Crimean Tatar costumes were sewn using the traditional ornamental embroidery.

3. The project “Preservation and promotion of the cultural traditions and modern arts of the indigenous people of the Crimea with focus on Crimean Tatars” 2017 – 2018.

This project has been partially implemented, namely: the creation of the Section “Crimean Tatar Humanities” in the Minor Academy of Sciences of Ukraine which provides a separate direction for studying the symbolism of the Crimean Tatar ornament.

A course of lectures on the Crimean Tatar traditional ornament Ornek in specialized institutions and profession-oriented universities of Ukraine is being developed;

It is planned to create an electronic database of objects representing the Crimean Tatar cultural heritage, first of all, a traditional ornament.

1. Participation of interested parties in the preparation of inventory card

9.1 Which interested parties (for example: communities, local government authorities, non-governmental organizations, creative unions, museums, research institutions, expert centers, etc.) took part in the process of preparation of Inventory Card, and wherein this was manifested

1. Non-governmental organization “ALEM”, Esmadzhieva, Chair of the board of the NGO “ALEM”, esmaadzhieva@gmail.com, +380 50 863 5663, Registration address: apt. 104, Urlivska St, 30, Kyiv city, Ukraine. Address for correspondence: apt. 104, Urlivska St, 30. <https://www.facebook.com/alem.ngo/>

The organization is the initiator and practically implements the process of preparing an element for inclusion in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity of UNESCO.

2. Creative association “Chatyr dag”, Chairman – Mamut Churlu, chatirdag@mail.ru

The command association led by chairman Mamut Churlu for many years in the native land, Crimea, has been collecting, processing and studying the information (media narrative, archival photographs and literature, artifacts) in the context of identification the denotations of elements of the Crimean Tatar ornament. The creative association carried out a technical assistance in organizing the collection of signatures of bearers for the letter of consent from the whole Crimea on the inclusion of the Ornek element (the ornamental art of the Crimean Tatars) on the National List of the ICH.

The contextual information about the activities of the following organizations was used for preparation of an inventory card.

3. Art center “FES”, Director Lenara Osmanova, Gorkogo St., 6, Simferopol, AR of Crimea, Ukraine, +7 (978) 05-10-200, <http://fes-market.com/>, <https://www.facebook.com/ArtCenterFes/>

4. Privat House Museum of the Crimean Tatars "Dervish Evi", owner - Rustem Dervish, Ostrovskogo St., 14, Bakhchisaray, AR of Crimea, Ukraine +7 918 399-10-28, <https://www.facebook.com/dervishevi/>

5. Art-salon “Hazine”, Director - Dilyaver Akiev, K. Marksa St., 14, Simferopol, AR of Crimea, Ukraine, +7 978 004-96-04, <http://hazine.com.ua/>, <https://www.facebook.com/hazine.milliymerkezi/>

6. Art-salon “Sandyk”, owner – Erfan Kudusov, Khreshchatyk, 50 "b", Kyiv, 050594, Ukraine, <https://www.facebook.com/sandiq/>

9.2 Consent of the element bearers for its entry in the National Inventory of Elements of Intangible Cultural Heritage of Ukraine

According to the requirements of the UNESCO the bearers of elements of the Intangible Cultural Heritage must give their preliminary, informed and free consent for entering of the element in one or

another inventory. If the element is planned to be submitted to the UNESCO Lists in future (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity and the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding), this consent is mandatory.

Submit an information indicating the way used to obtain the consent of the element bearers (if this consent has been obtained) for submission of the element to the National Inventory of Elements of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine:

It should be noted:

- written consent**
- consent recorded on the audio
- consent recorded on the video
- consent was not required
(please underline as appropriate)

10. Documentation / Sources

A register of photo-, audio-, and video materials collected while preparation of the Inventory Card (if these materials are accessible in the Internet network, a relevant e-mail address shall be stated) is submitted.

The printed, electronic, other sources representing the element and it concerning research (when printed sources are submitted, the standard bibliographical format is used) may be stated, as one chooses.

Video relating the element:

1. Fes from the past : presentation of a unique collection:

<https://www.youtube.com/watch?v=8RPQCgs7iaw>

2. Adavie Efendiieva solved the secrets of the Crimean Tatar ornament:

<https://www.youtube.com/watch?v=-w5qhCOxsWA>

3. The language of the symbols of the Crimean Tatar ornament:

<https://www.youtube.com/watch?v=1vWJY14ETVY>

4. The Crimean Tatar ornaments:

<https://www.youtube.com/watch?v=ymafU4c2rk>

5. Crimean Tatar Tradition Dress - in Vogue!

<https://www.youtube.com/watch?v=yBe2nYYJFlo>

6. What do the patterns of the Crimean Tatar art mean:

https://www.youtube.com/watch?v=xR1Q2hqu_Gk

Video of events dedicated to the art of Ornek:

The exhibition "The Jewelry Art of the Crimean Tatars", the city of Bakhchisaray

<http://handvorec.ru/vystavki/yuvelirnoe-delo/>

Workshops and exhibitions in the anti-cafe "Yurt", city Aqmescit (city Simferopol)

<https://www.facebook.com/ilham.peri.katana/videos/1018319908335596/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1999722370353064/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1800001646991805/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1795285167463453/>

<https://www.facebook.com/groups/antikafe.yurt/permalink/1780406352284668/>

Exhibitions of the Union of Crimean Tatars of Lviv

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=689442057811591&id=628757827213348

Events of the NGO "ALEM" in Kyiv

<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/112417802809077>

<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/110532229664301>

<https://www.facebook.com/eminesha.belyalova/videos/vb.100001199022182/1330693213647300/?type=2&theater>

<https://www.facebook.com/alem.ngo/posts/114333242617533>

Internet resources:

1. Image of the Crimean Tatar ornament

<https://www.pinterest.co.kr/kirimkizilyash/q%C4%B1r%C4%B1mtatar-ornekleri/>

2. “My Ornaments – My Thoughts” – Adavie Efendiieva

<https://rukotvory.com.ua/info/moji-ornamenty-moji-dumky-adavije-efendijeva-krymskotatarska-hudozhnytsya/>

3. Make a wish on embroidery ...

<http://restin.crimea.ua/article.php?id=78993>

4. The charm of the Crimean Tatar embroidery

<http://islam.in.ua/ru/kultura/ocharovanie-krymskotatarskoy-vyshivki>

5. Crimean Tatar decorative arts

http://esu.com.ua/search_articles.php?id=1525

6. the Crimean Tatar Kilims (traditional carpets) and panels presented in the US Embassy in Kyiv

<https://rukotvory.com.ua/info/kylomy-ta-panno-krymskyh-tatariv-prezentuvaly-u-posolstvi-ssha-u-kyjevi/>

7. A.A. Zheltukhin. “The Crimean Tatars in the XIX – early XX centuries.”

<http://qrim.org/?p=34781>

8. “Miras” of Ayder Asanov

<https://www.facebook.com/mirasfiligree/>

9. Stamps with the image of the Crimean Tatars

http://peterstamps.ru/news/2440_марки_кр.тат

Printed sources:

1. Акчуріна-Муфтїєва Н. М. До типології кримськотатарської народної орнаментики // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 14. К.: ТОВ «ДІА», 2007. – С. 307-320.

2. Асанова Д., Эмирусейнова З. Декоративное искусство: ткачество, орнамент, вышивка // Очерки истории и культуры крымских татар. - Симферополь : Крымучпедгиз, 2005. - С. 110-112.: фото.

3. Кримський стиль: альбом / Авт. і куратор проекту "Кримський стиль": М. Чурлу; Вступ. сл.: О. Прокурашко. - [Б. м. : б. и.], [2006]. - 34 с. : цв.ил. - англ., укр. яз.

4. Изидинова С.Р. Об искусстве орнаментальной тканья крымских татар / Севастоп. Координац. Центр по возрождению крымскотат. культуры. - Севастополь, 1995. - 40с.

5. Селеметова А. Т. Значение символики в крымско-татарском орнаменте // Молодой ученый. — 2016. — №6. — С. 883-887. — URL <https://moluch.ru/archive/110/27079/>

6. Асан Е. Универсальный язык узоров. О национальной вышивке крымтатар // Qasevet. 2002. №1. – С. 33-37.

7. Румиева, Д. О, аджайип санатымызгъа янъы омюр багъышлады: [«Орънек» ширкетининъ ильк ёлбашчысы Сеитмемет Меметов, онынъ иши ве 1992 Къырымда отъкерильген аукцион ве анда сатылгъан фес акъкъында] // Янъы дюнья. - 2009. - Июль 18. - С. 5.

8. Ай-Серезли, Э. Къырымтатар халкъынынъ уста нагъышчысы: [Зулейха Бекирова] // Янъы дюнья. - 2009. – Ноябрь 21. - С. 8.: фото.

9. Акчурина-Муфтїєва, Н. М. Удивительный орнамент марама // Авдет. - 2007. - 5 февр. - С. 4-5.: цв.ил.

10. Ибраим, Р. "Орънек" - чебер къызлар ишханеси: [Нагъышчылар ишханеси акъкъында] // Сувдагъ сеси. - 2007. - №3. - С. 2.: фото.

11. Аджиева Е.М. Мова кримськотатарського орнаменту (створення цілісної композиції на прикладі розробки логотипу для проекту). Робота виконана у Малій академії наук України. – 2016 р. – С.20

11.Contact informartion

a. Surname, first name and patronymic of person (persons) in charge with an indication of place of work, work status, telephone number and E-mail

The information on the person (persons) in charge of preparation of the Inventory Card is submitted.

Esma Adzhiieva, Chair of the board of the NGO “ALEM”,

esmaadjieva@gmail.com

+380 (50) 863 5663

b. Name of organization in charge, postal address, telephone number and E-mail

The information on the organization in charge of preparation of the Inventory Card and safeguarding of the element documentation is submitted.

Non-governmental organization “ALEM”, EDRPOU code: 36379463. Registration address: apt. 104, Urlivska St. 30, Kyiv, 02068, Ukraine,
<https://www.facebook.com/alem.ngo/>

12. List of reference materials

There should be submitted a list of reference materials enclosed with Inventory Card clearly demonstrating the element (10 photographs at most, 5 audio recordings at most, up to 30 minutes; 5 video recordings at most, up to 30 minutes).

The materials aforementioned will be published along with Inventory Card.

Photographic materials:

Photo 1. Master-class in the art salon “Fes”, Simferopol, Ukraine.

Preparations to the ritual “Hna gedzhesi” (Night of the Henna). The hands of the bride and her friends are designed with henna delicate ornaments, in which the wishes of love, well-being, happiness in family life and the continuation of the family are encrypted.

Photo 2. Ayder Asanov, jeweler, 89 years old, Bakhchisaray, Ukraine.

For 11 years of teaching techniques of the Crimean Tatar filigree in a private workshop, the jeweler transferred the knowledge to 20 students, as well as his daughter, grandson and granddaughter who are engaged in a jewelry art and use only the Crimean Tatar ornament on their products.

Photo 3. Hatice Yunusova, a Crimean Tatar embroideress, Bakhchisaray, Ukraine.

She taught the ornamental embroidery to more than 20 students, the eldest of whom is 72 years old, and the youngest – her niece is 8 years old.

For each product, the master makes an author's ornament, in which a special wish is programmed.

Photo 4. Alime Gusenova, a Crimean Tatar embroideress, the village of Kün Tuvğan, Bakhchisaray district, AR of Crimea, Ukraine.

To create their masterpieces uses complex compositions that combine a large number of elements.

Photo 5. Master-class of picturing the Crimean Tatar ornament on clay products, Simferopol..

Photo 6. Sabrie Eyupova, Master of Kilim weaving (weaving a traditional carpet), village of Veresayeve, Saksy district, Ukraine.

The process of weaving of traditional Crimean Tatar carpet with a characteristic geometric pattern.

Photo 7. Master-class on the Crimean Tatar ornament, Kyiv, Ukraine.

Children are learning to create Ornek.

Photo 8. Mamut Churlu. Master of arts and crafts, Simferopol, Ukraine.

Works on the creation of an ornamental panel.

Photo 9. Aziza Karimova, master of ceramic painting, village of Kamenka, Simferopol region, Ukraine.

The young and perspective master depicts in her works the deep meaning of the Crimean Tatar ornament.

Photo 10. Mamut Churlu. The combination of various elements of the ornament creates a composition.

Video materials:

1. Fes from the past: presentation of a unique collection, 2 min. 29 sec:

<https://www.youtube.com/watch?v=8RPQCgs7iaw>

2. What the patterns say in the Crimean Tatar decorative art, 1 min. 58 sec:

https://www.youtube.com/watch?v=xR1Q2hqu_Gk

3. The language of symbols of the Crimean Tatar ornament, 1 min. 46 sec:

<https://www.youtube.com/watch?v=1vWJY14ETVY>

4. The Crimean Tatar ornaments, 1 min:

<https://www.youtube.com/watch?v=ymafGU4c2rk>

13. Date of filling in the inventory card
December 20, 2017 year.
14. Certification
<i>The Inventory Card is certified by the Head of organization in charge of preparation of the Inventory Card.</i>

Chair of the board of the NGO “ALEM”

E.R. Adzhiieva

Appendix № 1
The denotation of the Crimean Tatar ornament

The woman path. Master Eldar Gusenov (Bakhchisaray, Crimea)

On the decorative plate the scheme of the female symbol “Egri dal” is used. This symbol conveys the nature of woman characteristic: flexibility, dynamism, variability, ability to develop.

The lines of two fragments are visually combined; they demonstrate 3 combinations of S-shaped lines, which are perceived by one chord.

The signs of this composition correspond to the three main stages in the life of each woman: youth, maturity, old age.

All elements of the picture are connected in one rotating around and associated with the wheel of time. The stylized image of the almond kernel (Badem) is a symbol of a girl. The image of this symbol with leaves is the symbol of a girl ready for marriage.

A rose (Gul) – means a woman.

A carnation (Karanfil) is a symbol of an older woman who has gained a life experience and wisdom.

Claws means protection.

Images of leaves symbolize love, care and fondness.

The rhythm of small elements is symbolized Bereket – a daily work that brings spiritual, physical and material welfare.